

افزایش سن ازدواج و بروز پدیده ی «تجرد قطعی»

افزایش سن ازدواج در کشور و در ادامه ی آن بروز پدیده ی «تجرد قطعی»، یکی از مسایل اجتماعی است که می تواند ضمن اختلال در کارکرد خانواده، نرخ رشد جمعیت در کشور را منفی کند.

ایرنا-افزایش سن ازدواج در کشور و در ادامه ی آن بروز پدیده ی «تجرد قطعی»، یکی از مسایل اجتماعی است که می تواند ضمن اختلال در کارکرد خانواده، نرخ رشد جمعیت در کشور را منفی کند.

ازدواج از جمله مراحل مهم در زندگی بشر است که مبتنی بر نیازهای فیزیولوژیکی و روحی انسان ها است. خانواده یکی از نهادهای اجتماعی در سطح خرد جامعه است. از این رو در صورت هرگونه تغییر و تحول در جامعه، شاهد تغییراتی در نهاد خانواده هستیم؛ افزایش سن ازدواج و بالا رفتن نرخ تجرد در جامعه، در زمره ی این تحولات قرار می گیرد که بسیاری از صاحب نظران آن را در نتیجه ی تغییرات کلان در جامعه می دانند.

افزایش سن ازدواج در جامعه، یکی از پدیده های اجتماعی است که در دنیای معاصر به دنبال تغییر در نهادهای مختلف و تغییر در برخی از کارکردهای خانواده بوجود آمده است. اما افزایش سن ازدواج در جامعه کم کم منجر به معضلی به نام تجرد قطعی می شود که عبارت است از وضعیتی که پسر یا دختر، رده های سنی خاصی را پشت سر می گذارند و امکان ازدواج را از دست می دهند.

تجرد ممکن است به دو صورت در جامعه اتفاق بیفتد؛ نخست این معضل می تواند ناخواسته یا تحمیلی باشد و دوم اینکه به صورت خودخواسته یا اختیاری صورت گیرد.

«حاتم حسینی» جمعیت شناس و عضو هیات دانشگاه بوعلی سینای همدان در گفت و گو با گروه پژوهش های خبری ایرنا، درباره ی تعریف شاخص تجرد، گفت: نرخ تجرد که با شاخص تجرد قطعی نشان داده می شود عبارت است از افرادی که ازدواج نکرده اند و فرض بر این است که هرگز ازدواج نمی کنند؛ این شاخص نقطه ی مقابل فراگیری ازدواج است.

وی افزود: بر اساس تجزیه و تحلیلی که از سرشماری سال 1390 صورت گرفت، نرخ تجرد در ایران نسبت به سرشماری دوره ی پیش از آن در سال 1385، دو درصد افزایش پیدا کرده است. هر چند ممکن است که این نرخ کم و مساله ای به ظاهر جدی نباشد، ولی در سال های گذشته به دلیل کاسته شدن از فشارهای فرهنگی برای ازدواج، احتمال مساله ی تجرد اختیاری وجود دارد.

حسینی با تاکید بر افزایش سن ازدواج در کشور، اظهار داشت: آنچه که امروز در جامعه شاهد آن هستیم افزایش سن ازدواج در ایران است که می تواند نگران کننده باشد.

*** دلایل

سن ازدواج و تشکیل خانواده از عوامل مختلفی تاثیر می پذیرد. از مهمترین دلایل آن می توان به شرایط اقتصادی، تغییر سبک زندگی و اقتضائات دنیای جدید اشاره کرد.

در حال حاضر بخش زیادی از جوانان کشور به دلیل مشکلات اقتصادی، ناتوانی در تامین هزینه های ازدواج و تامین مسکن نمی توانند به راحتی ازدواج کنند.

«غلامعباس توسلی» جامعه شناس و استاد دانشگاه در گفت و گو با گروه پژوهش های خبری ایرنا، ضمن اشاره به وضعیت نامناسب اقتصادی و همچنین اشتغال جوانان، اظهار کرد: با توجه به شرایط کنونی و مشکلات ناشی از بیکاری فارغ التحصیلان دانشگاه، امکان تشکیل خانواده برای این افراد سخت شده است.

حاتم حسینی هم در این زمینه، ضمن تاکید بر مشکلات فارغ التحصیلان کشور در دستیابی به شغل مناسب، گفت: با توجه به

مشکلات بازار کار در جامعه و توانایی ضعیف جوانان در تامین هزینه های زندگی، این افراد ترجیح می دهند که ازدواج و تشکیل خانواده را در اولویت زندگی خود قرار ندهند.

اما تنها مشکلات اقتصادی نمی تواند دلیلی بر ازدواج نکردن جوانان باشد؛ زیرا اگر تنها مشکلات اقتصادی مانع از تشکیل خانواده باشد، به صورت منطقی پدیده ی مجرد گرایی در خانواده های مرفه نباید وجود داشته باشد؛ اما واقعیت این گونه نیست.

«ویلیام گود» از جامعه شناسان آمریکایی در تئوری مدرنیزاسیون خود، دگرگونی های بوجود آمده در خانواده را نتیجه ی اجتناب ناپذیر دگرگونی های ساختاری جامعه و دگرگونی های ایدیولوژیکی می داند.

به عقیده ی وی زمانی که دگرگونی های ساختاری و ایدیولوژیکی در سطح کلان رخ می دهد، سازمان های سطوح خرد بخصوص خانواده نیز بالاجبار باید خود را با این دگرگونی های سطح کلان انطباق دهند.

با توجه به این که کشور ما در حال گذار از یک جامعه ی سنتی به مدرن است، لذا تغییرات زیادی در سطوح مختلف زندگی در حال شکل گیری است. علم آموزی و رسیدن به مراحل بالای علمی یکی از لازمه های زندگی در دنیای جدید است. خانواده های ایرانی نیز با علم به اینکه، پیشرفت فرزندان و وابسته به سواد آموزی است، فرزندان خود را تشویق به این امر می کنند. از نظر بسیاری از صاحب نظران این عامل خود می تواند باعث شود که جوانان تا پایان دوره ی کارشناسی یا کارشناسی ارشد، همچنان از لحاظ اقتصادی وابسته به خانواده باشند و انگیزه ای برای تشکیل زندگی نداشته باشند.

حاتم حسینی با اشاره به علاقه ی خانواده های ایرانی برای سواد آموزی، گفت: به نظر می رسد که مهمترین و اصلی ترین دلیل افزایش سن ازدواج، ادامه تحصیل جوانان در دانشگاه های کشور باشد.

وی با تاکید بر اینکه علم آموزی و تحصیل می تواند سطح آگاهی های اجتماعی را در جامعه افزایش دهد، گفت: سواد و علم آموزی در ذات خود، خوب و باعث رشد آگاهی افراد جامعه می شود ولی این رویه خود موجب افزایش سن ازدواج و در نهایت کاهش نرخ جمعیت در کشور می شود.

عضو هیات علمی دانشگاه بوعلی سینای همدان در ادامه با اشاره به فرهنگ جهانی و تاثیر پذیری فرهنگ ملی از آن، اظهار داشت: تاثیراتی که فرهنگ ملی از جهانی شدن می پذیرد سبب گسترش فردگرایی و تغییر تمایلات در افراد است که این مساله خود موجب کاهش نفوذ نیروهای سنتی در جامعه می شود.

غلامعباس توسلی جامعه شناس و استاد دانشگاه نیز در ادامه ی گفت و گوی خود با ایرنا، ضمن اشاره به تغییر نگرش جوانان در اهداف کلی زندگی، گفت: هدف اصلی جوانان امروز ادامه ی تحصیل است نه تشکیل خانواده.

استقلال اقتصادی زنان یکی دیگر از عوامل تاثیر گذار بر افزایش سن ازدواج و در ادامه مجرد قطعی است. در شرایط کنونی که زنان و دختران با توجه به نیاز جامعه، مشاغلی مختلفی را در جامعه اداره می کنند و از لحاظ اقتصادی در استقلال کامل بسر می برند، این امر موجب می شود که مسیر زندگی و انتخاب مشاغل عالی، آنها را از ازدواج دور یا از اولویت اصلی خارج کند.

عوامل موثر دیگری نیز وجود دارند که در افزایش سن ازدواج و مجرد نقش بازی می کنند. یکی از این عوامل نهادینه و عادی شدن روابط آزاد و بدون ضابطه دوستی بین دختران و پسران است که خود می تواند نوعی بی اعتمادی در افراد ایجاد کند.

توسلی در ادامه با اشاره به تغییر فضای اجتماعی جامعه از نظر روابط دختر و پسر، گفت: با توجه به اینکه فرهنگ رابطه ی دختر و پسر در جامعه رواج پیدا کرده است طبیعی است که میل به ازدواج هم کمتر شود.

از دیگر عوامل موثر بر افزایش سن ازدواج در جامعه، می توان به تاثیر منفی فیلم ها و سریال هایی اشاره کرد که بیشتر از طریق شبکه های ماهواره ای پخش می شوند. در این فیلم ها پیام های غیر اخلاقی و ضد خانواده مانند مشکلات زندگی زناشویی، لذت های مجرد، منفی نشان دادن چهره و نقش شوهر و مسخره کردن مستقیم و غیر مستقیم ارزش های دینی و اخلاقی به مخاطبان عرضه می شود.

حاتم حسینی عضو هیات علمی دانشگاه بوعلی سینای همدان در ادامه ی گفت و گو با ایرنا به تاثیر رسانه ها به ویژه شبکه های ماهواره ای در افزایش سن ازدواج اشاره و گفت: بین تماشای کانال های ماهواره ای و افزایش سن ازدواج رابطه ی

خاصی وجود دارد؛ زیرا تماشای برخی از این شبکه ها سبب کاهش تمایل افراد به ازدواج می شود؛ چرا که این رسانه ها الگوهای خاصی از زندگی مانند مجرد گرایی و یک سری از انحراف های اخلاقی را تبلیغ می کنند.

«امان الله قرایی مقدم» صاحب نظر در مسایل خانواده هم در گفت و گو با گروه پژوهش های خبری ایرنا با اشاره به نقش رسانه در ترویج زندگی مجردی، گفت: مجرد گرایی پدیده ی جدید و قرن بیست و یکمی است که تحت تاثیر فرهنگ و رسانه های غربی شکل گرفته است.

این مدرس دانشگاه در ادامه ضمن اشاره به تضعیف قداست خانواده در جامعه، گفت: پشت کردن به سنت و باور هایی که پیش از این در جامعه ی ما درباره ی خانواده، وجود داشته است یکی از دلایل اصلی توجه نکردن جوانان به مقوله ی ازدواج و تشکیل خانواده است.

*** پیامدها

زندگی مجردی و استمرار مجرد در هر جامعه ای پیامدهای منفی زیادی ممکن است بر جای گذارد. نخستین و شاید مهم ترین پیامد افزایش سن ازدواج در جامعه، کاهش نرخ رشد جمعیت است.

حاتم حسینی با اشاره به پیامدها و آسیب های افزایش سن ازدواج، گفت: اولین و مهمترین پیامد این پدیده در جامعه کاهش نرخ جمعیت و زاد ولد است؛ زیرا که دوره ی فرزندآوری در زنان از سن 15 تا 49 سالگی است و در صورت افزایش سن ازدواج، شرایط برای تعدد باروری در افراد فراهم نمی شود.

وی با بیان اینکه اگر سن ازدواج در جامعه بالا رود، نرخ رشد جمعیت کاهش پیدا می کند، گفت: با توجه به سن یاد شده برای باروری زنان، در صورت افزایش سن ازدواج، فرصت کمی برای تولید مثل وجود دارد و امروزه این پدیده به پاشنه ی آشیلی برای جمعیت کشورمان تبدیل شده است.

بروز آسیب های اجتماعی و افزایش فساد اخلاقی و روابط نامشروع می تواند یکی دیگر از پیامدهای افزایش مجرد گرایی در جامعه باشد.

قرایی مقدم در ادامه ی گفت و گو با ایرنا ضمن اشاره به بعضی از ذهنیت های منفی جامعه درباره ی دختران مجرد، اظهار کرد: بیشترین ضرر این مساله برای دختران است که با بالا رفتن سن آنها، نگاه جامعه نیز نسبت به دختران تغییر کند.

وی افزود: برخی از پسرهای ایرانی به محض شنیدن واژه ی دختر با زندگی مجردی از وی ذهنیت بدی پیدا کرده و این پدیده برای دختران یک نوع سم محسوب می شود.

توسلی در این ارتباط با اشاره به رواج بسیاری از ناهنجاری ها در جامعه، گفت: بسیاری از بزه های صورت گرفته در جامعه نتیجه ی مجرد جوانان است.

نهادینه شدن فرهنگ مجردی و کم رونق شدن زندگی خانوادگی از دیگر پیامد های بالا رفتن سن ازدواج و مجرد گرایی است.

قرایی مقدم در این زمینه گفت: افزایش سن ازدواج و رواج مجرد گرایی سبب می شود اقتدار خانواده از بین برود و این رویه ممکن است در آینده برای نسل های دیگر ادامه داشته باشد.

*** کلام آخر

پدیده افزایش سن ازدواج و در ادامه آن بروز مجرد قطعی یکی از مسایل اجتماعی در کشور است که باعث اختلال در کارکرد طبیعی نهاد خانواده می شود و به دنبال این امر، به طور طبیعی نابسامانی هایی در سطح جامعه بوجود می آید.

تشویق جوانان به تشکیل خانواده و زدودن این تفکر که ازدواج صرف برطرف کردن نیاز های جنسی در افراد است می تواند راه حل مناسبی برای جلوگیری از رواج تجردگرایی باشد.

هر چند امروزه بسیاری از رسانه ها در جهان، میل جنسی را تنها عامل اصلی گرایش زن و مرد به یکدیگر معرفی می کنند؛ ولی در مقابل این تفکر، آموزه های دینی ما تاکید فراوانی بر تشکیل خانواده دارند؛ چنانکه در قرآن آمده است: «هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا» (اوست خدایی که همه شما را از یک تن بیافرید و از او نیز جفتش را مقرر داشت تا با او انس و الفت گیرد). بنابراین قرآن عامل اصلی علاقه ی زن و مرد به یکدیگر را آرامش و سکونی معرفی می کند که در پرتو ازدواج به آن دست می یابد.

برای مبارزه با شیوع تفکر زندگی مجردی و ترویج ازدواج جوانان، رسانه ها نقش مهمی دارند. حاتم حسینی در ادامه ی گفت و گو با ایرنا، از رسانه به عنوان یکی از ابزارهای مهمی یاد کرد که می توان از طریق آن فرهنگ ازدواج را در جامعه گسترش داد.

فراهم کردن شرایط برای ازدواج جوانان توسط دولت نیز یکی دیگر از راه های جلوگیری از افزایش سن ازدواج در کشور می باشد.

حسینی از کارشناسان جمعیت شناسی کشور با اشاره به راهکارهای مختلف در جامعه برای جلوگیری از افزایش سن ازدواج، گفت: دولت اگر بتواند راهکارهایی برای تسهیل ازدواج جوانان فراهم کند و برای قشر جوان امنیت شغلی ایجاد کند این افراد از آینده خود اطمینان پیدا کرده و به طرف ازدواج گرایش پیدا می کنند.

*گروه پژوهش های خبری